

Onderzoek laat geen overtuigend bewijs zien dat glyfosaat kankerverwekkend is.

Foto: Shutterstock/AI

Ook bij glyfosaat en kanker wordt toegewerkt naar een beeld

Onderzoeker Marc Jacobs spitte in 2025 maar liefst 885 wetenschappelijke studies door over de ziekte van Parkinson en pesticiden. Maar vond geen overtuigend verband. In de afgelopen maanden deed hij hetzelfde voor pesticiden en kanker bij mens en dier. Hij wilde alle mogelijke pesticiden meenemen in zijn onderzoek. Echter, alleen voor glyfosaat bleken deze studies beschikbaar. Net als bij Parkinson legden de studies ook bij kanker geen eenduidig verhaal bloot. Wat hij wel constateert is dat er wordt toegewerkt naar een beeld.

Jacobs is data-wetenschapper en gespecialiseerd in epidemiologische studies. Wanneer er een verband is tussen bepaalde pesticiden en een ziekte, dan moet dat blijken uit de wetenschappelijke studies. Tot nu toe vond hij geen overtuigend bewijs.

Journalisten zijn geregeld stellig in hun publicaties: de belangrijkste oorzaak van de ziekte van Parkinson zijn pesticiden uit de landbouw. Jacobs vond hiervoor geen overtuigend bewijs in de talrijke wetenschappelijke studies die hij bestudeerde. In september 2025 nam hij 885 studies over de ziekte van Parkinson onder de loep. Vervolgens keek hij nader naar de rol van glyfosaat. De link die media suggereren, vond hij niet in de studies. Hij publiceerde daarover in september 2025.

PESTICIDEN EN PARKINSON

Amper een half jaar later, in januari 2026, kreeg Jacobs bijval van onderzoekers van Universiteit Utrecht en Radboudumc. Ook Parkinsonprofessor Bas Bloem was bij deze studie betrokken. Het onderzoeksteam kwam tot dezelfde conclusie. De link tussen landbouw en de ziekte van Parkinson viel niet te leggen. Parkinson blijkt vaker voor te komen bij personen in een hogere sociaaleconomische positie. Ook komt de ziekte meer voor in de noordelijke provincies van Nederland. De luchtkwaliteit is in deze regio relatief goed.

GLYFOSAAT EN KANKER

In de afgelopen maanden heeft Jacobs gekeken naar pesticiden - vooral glyfosaat - en kanker. De aanleiding was het 'baanbrekende nieuws' van BNNVARA in juni 2025. Volgens de journalisten hadden onafhankelijke onderzoekers van het Ramazzini-instituut een verband gevonden tussen glyfosaat en kanker bij knaagdieren. Eindelijk zou er hard bewijs zijn dat glyfosaat kankerverwekkend is.

Jacobs bestudeerde ook de Ramazzini-studie. Deze studie blijkt niet te corrigeren voor de grote verscheidenheid aan toegepaste statistische testen. Sterker nog, er lijkt bewust te zijn ingezet op statistiek

waarvoor minder informatie nodig is. Dat kan een vertekend beeld geven. Wat verder opvalt is dat het aantal kankergevallen bij de controlegroep niet per se onderdoet voor de glyfosaatgroepen. "Het is onmogelijk om op basis van deze studie een dose-response relatie op te tekenen", constateert Jacobs. Ook het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) kwam al tot deze conclusie. BNNVARA kreeg veel kritiek vanuit de wetenschapsjournalistiek. Eén welgevallige publicatie uitlichten en honderden onwelgevallige publicaties terzijde schuiven, is geen deugdelijke journalistiek.

"In mijn optiek laat de afwezigheid van een zuivere verslaglegging zich het best tonen in wat de media schrijven over dierproeven. Zo worden de resultaten uit dierproeven met gemak geëxtrapoleerd naar mogelijke risico's voor mensen. Niet gehinderd door het gebrek aan kennis en kunde ontstaat zo het idee dat mens en muis hetzelfde zijn, en dat wat we bij muizen (en ratten) vinden ook wel voor mensen moet gelden", stelt Jacobs in zijn rapport.

TOEGEWERKT NAAR EEN BEELD

In de studie naar Parkinson en pesticiden viel het Jacobs al op dat er toegewerkt wordt naar een verhaal. Dat is in veel studies naar glyfosaat en kanker niet anders. De resultaten zijn niet eenduidig, toch zál er iets gevonden moeten worden. De keuze voor de onderzoeksmethode en statistiek worden dan bepalend voor de bevindingen. We hebben hier te maken met een thema waarbij de verbanden vaag zijn. Bij een thema als roken en longkanker is dat anders. Ongeacht welke onderzoeksmethode je gebruikt, er wordt altijd een duidelijk verband gevonden.

ONWETENSCHAPPELIJK

Het is onmogelijk te bewijzen dat pesticiden te allen tijde 100% veilig zijn. Dit geldt overigens ook voor geneesmiddelen. Steeds vaker blijkt onzekerheid het uitgangspunt te zijn om bepaalde producten als schadelijk te bestempelen. Niet omdat ze bewezen schadelijk zijn, maar omdat ze onbewezen onschadelijk zijn. Dit

gedachtegoed zie je het meest duidelijk bij stichtingen die graag zien dat pesticiden, waaronder glyfosaat, verdwijnen. De twee meest uitgesproken aanjagers zijn Pesticide Action Network (PAN) en Meten=Weten. Een klein bezoek aan hun websites onthult de richting van de berichtgeving: pesticiden zijn slecht, schadelijk en dienen te worden verbannen. Elk onderzoek dat ruimte biedt aan die stelling wordt op een standaard gezet. "Maar dit is niet hoe wetenschap werkt. Wetenschappers dienen te beschouwen en niet te betogen. Een betoog is namelijk eenrichtingsverkeer waarin de boodschap, en niet het bewijs, de boventoon voert. In de wetenschap mag je hier geen ruimte voor reserveren."

DUIZENDEN PUBLICATIES

Een zoektocht naar wetenschappelijke studies over pesticiden en kanker leverde maar liefst 9.318 publicaties op. Lang niet alle waren bruikbaar voor het beantwoorden van de vraag wat de relatie is tussen pesticiden, specifiek glyfosaat, en kanker. De gevonden relaties waren niet eenduidig, klein en onzeker. Deze lijken eerder het resultaat van de keuze voor een hoogsensitieve statistische onderzoeksmethode. Daarnaast is er een serieus gebrek aan beschikbare data en gestandaardiseerde onderzoeksmethoden. Dat maakt het onmogelijk om onderzoeken te vergelijken en uitkomsten na te rekenen.

Hierop kun je geen beleid maken. Ondanks de veelheid aan studies, kan geen zinvolle dose-response relatie worden opgetekend. De invloed van glyfosaat op kanker is niet eenduidig evident. ■

Over het onderzoeksrapport

Het onderzoeksrapport 'Van Muis naar Mens: De relatie tussen glyfosaat en kanker. Onderzoeksresultaten (bij dieren) laten zich maar moeilijk vertalen (naar mensen)' is te downloaden van de website stichtingagrifacts.nl. Alle gegevens die Jacobs gebruikte voor deze studie zijn controleerbaar via Github (link bij het artikel op de website).